

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์
ของคำกริยาพื้นฐาน 'เปิด' ในภาษาไทย
ที่ปรากฏร่วมกับศัพท์เฉพาะทาง:
การศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ปริชาน
แบบอิงฐานข้อมูล¹

Syntactic and Semantic Properties of the Basic Verb
/pòət/ Used in Technical Terms in Thai:
A Corpus-based Cognitive Semantics Study

พิชชากร ตันวงศ์²

คเชนทร์ ตัญศิริ³

มุกข์ดา สุขธาราจารย์⁴

Received 18 October 2019

Revised 10 February 2020

Published 28 February 2020

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ เปิด และ ปิด การศึกษาตาม แนวอรรถศาสตร์ปริชาน แบบอิงฐานข้อมูล คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² นิสิตหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

³ อ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

⁴ อ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และอาจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยาพื้นฐาน 'เปิด' เมื่อปรากฏการคู่กับศัพท์เฉพาะทาง ศึกษาตามแนวอรรถศาสตร์ปริธานแบบอิงฐานข้อมูล ข้อมูลนำมาจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ พบความหมายทั้งสิ้น 7 ความหมายจากศัพท์เฉพาะทางทั้งหมด 13 หมวด มีดังนี้ 1) เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด 2) อนุญาตให้กระทำบางอย่าง 3) มีลักษณะเป็นช่องหรือโพรง 4) เริ่มการกระทำ 5) สร้างขึ้นใหม่ 6) แสดงการเคลื่อนไหวที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่กำหนด และ 7) ดำเนินกิจการ

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของเปิด ปรากฏทั้งในหน่วยสร้างคำประสมและวลี เปิดที่เป็นคำประสมทำหน้าที่เป็นกรรมกริยาประเภทเดียวมีความหมายแบบเข้าศูนย์ และเปิดที่ปรากฏในหน่วยสร้างวลีที่เป็นได้ทั้งกรรมกริยาและกริยาบอกสภาพ ได้แก่ความหมายเผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพ อนุญาตให้กระทำบางอย่าง และเริ่มการกระทำ ที่ปรากฏเป็นกรรมกริยา ได้แก่ความหมายสร้างขึ้นใหม่ ดำเนินกิจการ ประเภทสุดท้าย เปิดปรากฏเป็นกริยาบอกสภาพ ได้แก่ ความหมายมีลักษณะเป็นช่องหรือโพรง และแสดงการเคลื่อนไหวที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่กำหนด

คำสำคัญ : ภาวะคำหลายความหมาย; คำหลายความหมายอย่างมีหลักการอรรถศาสตร์ปริธาน; ภาษาศาสตร์คลังข้อมูล; คำกริยาพื้นฐาน

Abstract

This corpus-based cognitive semantic article aims to study syntactic and semantic properties of the basic verb /pə̀ət/ used in technical terms in Thai. The data were retrieved from Thai National Corpus (TNC). The result revealed 7 meanings out of 13 technical term categories, that is, for the main sense: 1.) to reveal something which is previously in closed state, for the peripheral ones: 2) to be allowed to do something, 3) to be cavity-like, 4) to

start to do something, 5) to create, 6) to exceed its designated limitation, and 7) to run business.

With syntactic and semantic properties, /pəət/ was both found in compound and phrase constructions. In compound construction, only transitive verb was performed and reckoned an endocentric one. For /pəət/ in phrase-level, meaning (1), (2) and (4) could be both transitive and stative. Transitive verb was found in meanings (5) and (7). Lastly, meanings (3) and (6) was considered the stative verb.

Keyword: Polysemy, Principled Polysemy Theory, Cognitive Semantics, Corpus Linguistics, Basic Verb

1. บทนำ

คำกริยาไทยพื้นฐาน เช่น กิน นอน เดิน หรือนั่ง คือ กริยาที่แสดงการกระทำอย่างง่าย ไม่ซับซ้อน เป็นกลุ่มกริยาที่ใช้บ่อยในชีวิตประจำวัน และสามารถทำความเข้าใจได้โดยง่าย ‘เปิด’ ที่หมายถึงทำให้สิ่งที่ปิดอยู่เผยออก (ราชบัณฑิตยสภา 2554) เป็นหนึ่งในคำกริยาพื้นฐานที่เจ้าของภาษาใช้สื่อสารกัน และบ่อยครั้งที่เราไม่ได้ใช้ความหมายหลักเพียงอย่างเดียว นอกจาก ‘เปิด’ ที่ใช้ในชีวิตประจำวันทั่วไปแล้ว ยังมีการปรากฏใช้คู่กับศัพท์เฉพาะทางด้วยเช่นกัน ศัพท์เฉพาะทางหรือศัพท์เทคนิค (technical term) หมายถึง ศัพท์ที่ใช้ในกลุ่มเฉพาะสาขาวิชาซึ่ง บ้างไม่ถูกใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นอุปสรรคต่อการคาดเดาความหมาย (พงษ์ศักดิ์ อันประเสริฐ และ กนกพร นุ่มทอง, 2559) เช่น เปิดการไต่สวน (กฎหมาย) เปิดสภา (การเมือง) ไฟฟ้าวงจรเปิด (วิศวกรรมศาสตร์) ปลายเปิดของท่อน้ำเชื้อ (แพทยศาสตร์) เป็นต้น พิมพีใจ สุรินทรเสรี (2549) ระบุคุณลักษณะของศัพท์เฉพาะทางไว้ดังนี้ 1) รับรองโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ศึกษาในแขนงนั้นระบุและยอมรับว่าคำนั้น เป็นคำศัพท์เฉพาะ เช่น เคเดนซ์ หมายถึง จุดพักช่วงวรรคของเพลง (ณัชชา โสคติยานุรักษ์, 2542) ซึ่งความหมายดังกล่าวต่างปรากฏในวิทยานิพนธ์และตำราสอนวิชาดนตรี ศึกษาโดยผู้ที่เชี่ยวชาญเรื่อง

ดนตรีด้วยกันทั้งสิ้น 2) มีความหมายในพจนานุกรมหรือศัพท์านุกรม 3) ต้องมีความสัมพันธ์โน้ตศัพท์ร่วมกับคำอื่น เช่น สภา หมายถึง องค์การหรือสถานที่ประชุมซึ่งคำว่า 'สภา' ก็มีความเกี่ยวข้องกับคำศัพท์อื่นภายในมโนทัศน์เดียวกัน อาทิ สภา (สถานที่) เกี่ยวพันกับสมาชิกผู้แทนราษฎร (กลุ่มคนที่เข้าไปทำหน้าที่ในสภา) เป็นต้น จากปรากฏการณ์ข้างต้น นำมาสู่ข้อสันนิษฐานที่ว่า 'เปิด' ที่ปรากฏกับศัพท์เฉพาะทางมีแนวโน้มเป็นคำหลายความหมายเช่นเดียวกับ 'เปิด' ในฐานะคำกริยาพื้นฐานทั่วไป

Lakoff (1987) กล่าวว่า ภาวะหลายความหมายของคำ (polysemy) เป็นปรากฏการณ์ที่คำศัพท์หนึ่งคำในภาษามีมากกว่าหนึ่งความหมาย โดยแต่ละความหมายมีความสัมพันธ์ทางความหมายซึ่งกันและกัน วิธีตัดสินว่าเป็นคำหลายความหมาย พิจารณาจากการหาความสัมพันธ์ของความหมายที่แยกออกมาของคำนั้นได้เลย ปรากฏการณ์ดังกล่าว จะมีลักษณะตรงข้ามกับการพ้องรูปของคำ (homonymy) โดยสิ้นเชิง โดยคำพ้องรูปจะมีลักษณะรูปภาษาที่ซ้ำกันโดยบังเอิญ มีรากคำ หรือต้นเค้าคำ (word root) คนละประเภทกัน

แม้คำหลายความหมายจะมีความสัมพันธ์ทางความหมายซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามแต่แต่ละความหมายมิได้มีความเท่าเทียมกันเสมอไป ความไม่เท่าเทียมนี้หมายถึง ความหมายใดก็ตามที่มีความเด่นชัดที่สุด จะถือว่าความหมายนั้นมีความเป็นต้นแบบสูง และพิจารณาว่าเป็นความหมายพื้นฐาน (basic meaning) Rosch (1976) พิจารณาความเด่นชัดจากการวิเคราะห์ความเป็นพื้นฐานของความหมาย มีด้วยกันดังนี้

- 1.) ความหมายนั้นต้องประกอบไปด้วยจำนวนสมาชิกของความหมายมโนทัศน์น้อยมากที่สุด ความหมายนั้นจึงสมควรเป็น 'สมาชิกระดับพื้นฐาน (basic level member)' เช่น มโนทัศน์ 'CHAIR (เก้าอี้)' ที่มีแนวโน้มจำนวนสมาชิกย่อยหลายประเภท ได้แก่ KITCHEN CHAIR LIVING-ROOM CHAIR ARMCHAIR เป็นต้น
- 2.) ความหมายนั้นต้องเป็นมโนทัศน์ที่สามารถอยู่ในระดับพื้นฐานได้ กล่าวคือ มโนทัศน์นั้นต้องมีความเป็นรูปธรรมสูง สามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่เด็ก สำหรับการศึกษาคำครั้งนี้ ความหมายที่มีความเป็นพื้นฐานที่สุด คือ 'เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด'

งานวิจัยในอดีตที่จำแนกความหมายพื้นฐานและความหมายขยาย อาทิ การศึกษาคำกริยาบอกสภาพ ‘-kai’ ในภาษาจีน ที่มีความหมายพื้นฐานว่า ‘เปิด (open sense)’ และความหมายขยาย ประกอบด้วย ไกลออก (apart) แพร่ออก (spread) ห่างออก (away) เป็นกริยาแสดงระยะรับเหตุ (inchoative) ตามลำดับ ในการตัดสินใจ ความหมายพื้นฐาน Ben Pin-Yun Wang และ Lily I-wen Su (2015) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความหมายของ -kai ผ่านกระบวนการกลายเป็นลักษณะทางวากยสัมพันธ์แบบข้ามสมัย (syntacticization) หมายถึง การกลายหน้าที่จากหมวดคำหน้าที่เป็นหมวดคำเสริมโครงสร้างทางไวยากรณ์ (Craig, 1986) จากข้อมูล lā-kāi แปลว่าตั้ง โดยที่เสียง kāi ที่ประกอบกับ lā ยังไม่มีความหมาย ภายหลังเกิดกระบวนการกลายเป็นลักษณะทางวากยสัมพันธ์ เสียง kāi เมื่อประกอบกับ men ที่แปลว่าประตู จึงทำให้เกิดความหมายว่า ‘เปิด’ ขึ้น

การศึกษาคำนี้ดำเนินตามกรอบทฤษฎีอรรถศาสตร์ปริชาน พิจารณาความหมายผ่านกระบวนการสร้างมโนทัศน์ (conceptualization) (Talmy, 2000) จากฐานข้อมูลที่ใช้จริงโดยเจ้าของภาษา และศึกษาความหมายพื้นฐานและความหมายขยาย ผ่านทฤษฎีคำหลายความหมายอย่างมีหลักการ (principled polysemy theory) ทฤษฎีที่แยกความหมายขยายออกจากความหมายพื้นฐาน การแบ่งความหมายจากความหมายหนึ่งเป็นความหมายใหม่ได้ จำเป็นต้องผ่านเกณฑ์อย่างน้อย 2 ใน 3 จากเกณฑ์ทั้งหมด เกณฑ์ดังกล่าวประกอบด้วย เกณฑ์ทางความหมาย (meaning criterion) คือ ปราบกฏความหมายใหม่ที่เพิ่มเข้ามา ซึ่งเดิมที่ไม่มีความหมายนั้นปรากฏในความหมายเดิม เกณฑ์ในการอธิบายมโนทัศน์ (concept elaboration criterion) หมายถึง รายละเอียดของมโนทัศน์ที่ใช้ประกอบการอธิบายความหมายนั้น จะต้องมี ความแตกต่างกัน พิจารณาจากการปรากฏร่วมกับคำกริยาหรืออรรถวิเมนตีอื่นในบริบทแวดล้อม และเกณฑ์ทางไวยากรณ์ (grammatical criterion) คือความหมายที่ต่างกัน จะต้องมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่แตกต่างกันด้วย (structural dependency) กล่าวคือ ความหมายนั้นต้องมีรูปแบบวากยสัมพันธ์เฉพาะ ในท้ายการศึกษาพบ ‘เปิด’ ปรากฏร่วมกับศัพท์เฉพาะทาง 13 วงการ ได้แก่ กฎหมาย เศรษฐกิจ ธุรกิจและการค้า

การศึกษา แรงงานและการจ้างงาน การคมนาคม การแพทย์ การทูตและความสัมพันธ์
ต่างประเทศ การเมือง ชีววิทยา ดนตรี วิศวกรรมศาสตร์ ดาราศาสตร์ และคอมพิวเตอร์

2. วัตถุประสงค์

ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำกริยา เปิด ใน
ภาษาไทยกรุงเทพฯ ที่ปรากฏการคู่กับศัพท์เฉพาะทาง โดยศึกษาในเอกสารร้อยแก้ว
เท่านั้น

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ประเภทของข้อมูลที่น่ามาศึกษาได้มาจากคลังข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อินเทอร์เน็ต
(corpus-based) เก็บข้อมูลมาจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National
Corpus) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน
ส่วนต่อไปจะอธิบายขั้นตอนการเก็บข้อมูลและการนำข้อมูลไปวิเคราะห์ ตามลำดับ ใน
ส่วนต่อไปจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกแสดงวิธีการเก็บข้อมูล ส่วนสุดท้ายเป็น
วิธีการแยกข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

ส่วนที่ 1

คำวนหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม เดิมทีคำที่ปรากฏอยู่ในระบบของ
คำว่า เปิด มีทั้งสิ้น 21,352 และ ผู้ศึกษาคัดเลือกบางประโยคเพื่อแทนประชากรของ
ข้อมูลที่มีอยู่ในระบบทั้งหมดผ่านการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมของ ทา
โร ยามาเน่ (Taro Yamane) เป็นการคำนวณหาขนาดประชากรกลุ่มตัวอย่างเพื่อแทน
จำนวนประชากรขนาดใหญ่ทั้งหมด เหมาะกับการศึกษาที่ทราบจำนวนประชากรทั้ง
หมดแล้ว และจำนวนประชากรนั้นต้องมีขนาดใหญ่ (Taro Yamane, 1973)

ในการแทนค่าสูตรเพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของคำว่าเปิด ยังไม่สามารถ
อ้างอิงจากจำนวนจริงที่ปรากฏทั้งหมดในระบบได้ เนื่องจากอัลกอริทึม (algorithm) ใน
การเรียกข้อมูลของฐานข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติเป็นแบบสุ่ม ทำให้ลำดับข้อมูลที่แสดง
ออกมา เป็นไปได้ที่จะปรากฏประโยคซ้ำจากหมวดข้อมูลเดียวกันเป็นจำนวนมาก เช่น

วรรณคดีนี้เป็นเคเด้นซ์แบบเปิด สังเกตได้ว่าเป็นเคเด้นซ์เปิด ชนิดนี้เรียกว่าเคเด้นซ์กึ่งเปิด ฯลฯ จากตัวอย่าง พบว่าในบางครั้ง concordance tool ของระบบคลังข้อมูลภาษาไทย แสดงข้อมูลที่มีลักษณะหมวดเดียวกัน เนื้อความคล้ายกัน ปรากฏติดกันหลายประโยค ทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากทุกประเภทได้ในสัดส่วนที่เหมาะสม ดังนั้น การเก็บข้อมูลทุกประเภทอย่างละเท่ากันต้องใช้ค่าการกระจายข้อมูลในการเลือกข้อมูลนำมาวิเคราะห์เพื่อเลี่ยงการปรากฏการแสดงผลซ้ำให้ได้มากที่สุด รายละเอียดการเก็บข้อมูลอย่างละเท่ากันและการใช้ค่าการกระจายข้อมูล มีดังนี้

การเก็บข้อมูลอย่างละเท่ากัน หมายถึงกระบวนการที่ดึงข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติครบทั้ง 6 กลุ่ม⁵ (Academic, Non-academic, Law, Miscellanous, Newspaper, Fiction) กลุ่มละ 1,000 ประโยค หลังจากได้จำนวนข้อมูลที่แน่นอนแล้ว ต้องกำหนดค่าความคลาดเคลื่อน (ค่า e) โดยค่าความคลาดเคลื่อนนั้น ยิ่งมีค่าน้อย จะทำให้ยิ่งมีความแม่นยำในหาจำนวนประชากรมากขึ้นเท่านั้น โดยมากมักยอมรับตั้งแต่ 1% ~ 5% ซึ่งในการศึกษารุ่นนี้ จะเลือกค่า e ที่ 2% (หรือคิดเป็น 0.02) เหตุเพราะ e ที่ 0.01 จะปรากฏจำนวนข้อมูลที่ต้องเก็บเยอะเกินขีดจำกัดของการศึกษา ทำให้ต้องเก็บเปิด มากถึง 3,475 ประโยค ค่า e ที่ 0.02 จึงเป็นค่าที่เหมาะสมกับการศึกษารุ่นนี้มากที่สุด เมื่อดำเนินผ่านสูตรหาไร่ ยามาเน่ พบว่าต้องเก็บจำนวนประชากรทั้งหมด 1,702 ข้อมูล

อย่างไรก็ดีจำนวนประโยคทั้งหมดที่ได้จากการคำนวณ จำเป็นต้องใช้ค่าการกระจายข้อมูลเพื่อเลือกเก็บบางประโยคตามระยะห่างที่ได้จากการคำนวณเท่านั้น เพื่อเลี่ยงการปรากฏข้อมูลซ้ำซ้อนของระบบคลังภาษาฯ ต้องคำนวณหาค่าการกระจายข้อมูลจากผลรวมของข้อมูลทั้งหมด หารด้วยผลการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของทาไร่ ยามาเน่ จะได้ผลลัพธ์ $5,328 \div 1,702 = 3.13$ (ปัดเศษทิ้ง จะได้ค่าที่ 3 พอดี) นั้นหมายถึงจะ

⁵ กลุ่ม หมายถึง กลุ่มข้อมูลที่อยู่ในฐานข้อมูลคลังภาษาแห่งชาติ (Thai National Corpus) ทั้งหมด เหตุที่เก็บข้อมูลทุกกลุ่ม เนื่องจากไม่เพียงแต่ข้อมูลในกลุ่ม Academic เท่านั้นที่ปรากฏ เปิด ที่ไปปรากฏกับศัพท์เฉพาะทาง ผู้ศึกษายังพบ 'เปิด' ไปปรากฏในกลุ่มข้อมูลอื่นๆด้วย เพื่อให้เป็นการเก็บข้อมูลที่ครบถ้วน ผู้ศึกษาจึงเลือกเก็บจากข้อมูลทั้งหมดทุกกลุ่ม

เลือกเก็บข้อมูลที่ปรากฏคำว่า 'เปิด' ทุกๆประโยคที่อยู่ลำดับที่ 3 จากทั้งหมด 1,000 ประโยคของข้อมูลแต่ละประเภท

ส่วนที่ 2

หลังจากที่ได้ค่าการกระจายข้อมูลของคำว่า เปิด ที่มีค่าเท่ากับ 3 แล้ว ขั้นตอนต่อไปจึงจะเป็น การคัดเลือกลำดับประโยค ที่อยู่ในไฟล์ excel โดยการใส่หมายเลข 1 2 และ 3 กำกับหน้าประโยคเรียงกันจนครบทั้ง 1,000 ประโยคของทุกๆประเภท ข้อความ ด้วยวิธีนี้ จะได้ข้อมูลจากแต่ละประเภท ประเภทละ 330 ประโยค ยกเว้น ข้อความประเภทกฎหมาย (Law) ของ เปิด ที่มีการกำกับเลข 3 หน้าประโยคเป็นจำนวน 108 ประโยค

จะได้จำนวนข้อมูลทั้งหมด 1,758 ลำดับ หลังจากนั้นต้องตัดทอนจำนวนข้อมูล ที่ได้จากการคัดเลือกประโยคออก เพื่อให้มีจำนวนเท่ากับ 1,702 ข้อมูล โดยต้องตัดทอน ออกอีก 56 ข้อมูล เพื่อให้เกิดการกระจายในการตัดทอนข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผู้ศึกษา จำเป็นต้องตัดทอนออกบรรทัดละเท่าๆกัน ซึ่งคำนวณลำดับบรรทัดที่จะตัดทอนข้อมูล จากจำนวนข้อมูลทั้งหมดหารด้วยจำนวนที่จำเป็นต้องตัดทอน จะได้ $1,758 \div 56$ เท่ากับ 31.39 หมายความว่า ต้องดึงจำนวนข้อมูลในทุกๆบรรทัดที่ 31 ออก จึงจะได้กลุ่ม ตัวอย่างทั้งสิ้น 1,702 ประโยค ที่สามารถทดแทนประชากรที่เหลือได้อย่างเป็นที่ยอมรับ

3.1 วิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือส่วนวิเคราะห์เชิงวากยสัมพันธ์ (syntactic analysis) และส่วนที่วิเคราะห์ความหมาย (semantic analysis) ในการ วิเคราะห์เชิงวากยสัมพันธ์นั้นอาศัยการวิเคราะห์แบบภาษาศาสตร์คลังข้อมูล (corpus linguistics) ในการวิเคราะห์เชิงวากยสัมพันธ์ผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 2 โปรแกรม นั้นคือ EditPlus และ Microsoft Excel

โปรแกรม EditPlus คือโปรแกรมเขียนและแก้ไขเอกสาร รวมไปถึงการเขียน ภาษาคอมพิวเตอร์ต่างๆ อาทิ ภาษา C Java ฯลฯ สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะใช้เพียง ฟังก์ชัน Cliptext เพื่อติดแท็ก ระบุชนิดคำ (word class) และหาลักษณะของความหมาย (semantic feature) ในส่วนของ Microsoft Excel ใช้คำสั่งการจัดประเภทข้อมูล

(sorting) เพื่อหาคำปรากฏร่วม (collocation) และการปรากฏร่วมของคำที่เกิดล้อมรอบ คำกริยา เปิด (co-occurrence)

เมื่อกำหนดชื่อแท็กแล้ว จะพิจารณากฎการเปิดก่อนว่าเป็นกริยาชนิดใด สกรรมกริยา (transitive verbs) อกรรมกริยา (intransitive verbs) หรือกริยาที่ถูกทำให้เป็นคำนาม (normalised verbs) เป็นต้น การจำแนกประเภทของกริยา ผู้ศึกษาใช้แบบทดสอบการกลับประโยคต้องสงสัยเป็นประโยคกรรมวาจก (passivation) กล่าวคือ กริยาหนึ่งก็ตามด้วยนามวลีที่เป็นกรรมตรงจริง กรรมตรงนั้นย่อมกลับเป็นประธานของประโยคได้ เช่น *ฉันเปิดหน้าต่าง (หน้าต่างถูกเปิด)* (Monique, 2009) หลังจากที่ยกกรรมและอกรรมกริยาของชุดข้อมูลทั้งหมดแล้ว จะเห็นว่ารูปภาษาของกริยาลักษณะหนึ่งมีหน่วยสร้างและความหมายเหลือมลั้กับคำประสม ผู้ศึกษาจึงใช้เกณฑ์การทดสอบความเป็นคำเพื่อจำแนกคำประสมกับวลีออกจากกัน เนื่องจากความหมายของคำประสมมีแนวโน้มไม่เกิดจากการประกอบความหมายระหว่างองค์ประกอบในโครงสร้าง (compositional meaning) (Bauer, 2017; อลิษา, 2558)

เกณฑ์ดังกล่าวประกอบไปด้วย 3 เกณฑ์ 1) เกณฑ์การปรากฏเป็นถ้อยคำเดี่ยวทดสอบโดยการตั้งคำถามเพื่อพิจารณาคำตอบ คำตอบต้องไม่สามารถแยกย่อยเป็นองค์ประกอบย่อยได้อีก 2) เกณฑ์การขยายครอบคลุมทุกองค์ประกอบ พิจารณาจากการลองนำคำเนื้อหาขยายแยกย่อยแต่ละองค์ประกอบ หากแต่ละองค์ประกอบสามารถถูกขยายด้วยคำเนื้อหาได้ องค์ประกอบเหล่านั้นจะมีความเป็นวลีมากกว่าที่จะเป็นคำ และ 3) เกณฑ์การย้ายตำแหน่งแบบแยกองค์ประกอบ หากองค์ประกอบภายในคำมีความตึงแน่นสูงพอ จะไม่สามารถย้ายตำแหน่งเพื่อสื่อความได้

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ข้อที่ 1 จะเห็นว่าเปิดความรู้สามารถปรากฏเป็นถ้อยคำเดี่ยวได้ โดยถ้อยคำนั้นไม่สามารถแยกย่อยได้เพื่อตอบคำถามดังกล่าวเป็น *เปิด * ความรู้ ได้อีก สำหรับเกณฑ์ข้อที่ 2 เมื่อทดลองนำคำเนื้อหา เช่น 'รอบ' และ 'ผิดชอบ' มาขยายองค์ประกอบท้าย กลับทำให้ความหมายของเปิดความรู้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม แต่เมื่อถูกขยายทั้งหน่วยสร้าง ความหมายของ เปิดความรู้ ยังคงสื่อความได้อย่างปกติ และจากเกณฑ์ข้อสุดท้าย องค์ประกอบต้นและท้ายใน 'เปิดความรู้' ไม่สามารถย้ายตำแหน่ง

เพื่อสื่อความหมาย *เผยความรู้ออกเพื่อเด็กยากไร้ ได้อย่างธรรมชาติ เนื่องจากเจ้าของภาษาไม่ใช้สื่อสารกัน ด้วยเหตุนี้ 'เปิดความรู้' จึงพิจารณาว่าเป็นคำประสม จากการทดสอบทั้งหมด พบ เปิด ที่เป็นคำประสมเพียง 2 หมวดเท่านั้น ได้แก่ 1. เปิด ที่หมายถึงเผยจากสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด ใน เปิดความรู้ (การศึกษา) และ 2. เปิด ที่หมายถึงเริ่มต้นการกระทำ ใน เปิดตลาดที่ 1,634.49 จุด (เศรษฐกิจ ธุรกิจและการค้า)

หลังจากติดแท็กเพื่อแยกชนิดคำครบทุกข้อมูลแล้ว เปิดโปรแกรม Microsoft Excel นำไฟล์ข้อมูลที่วิเคราะห์วากยสัมพันธ์เสร็จแล้ว มาตรวจดูคำเกิดรวมและการเกิดรวมล้อมรอบคำกริยา เปิด ผ่านคำสั่ง 'sort' ระบบจะจัดชนิดคำกริยาเดียวกันเข้าไว้ด้วยกัน ทำ

	A	B
1	[เปิด]/OpenVT	[[โอกาส]/OBJd]/Abstract
2	[เปิด]/OpenVT	[[ของ]/OBJd]/Concrete
3	[เปิด]/OpenVT	[[ของ]/OBJd]/OBJd]/Concrete
4	[เปิด]/OpenVT	[[ของในเสนอราคา]/OBJd]/Concrete
5	[เปิด]/OpenVT	[[ของข้อเสนอ]/OBJd]/Concrete
6	[เปิด]/OpenVT	[[ของข้อเสนอ]/OBJd]/OBJd]/Concrete
7	[เปิด]/OpenVT	[[ของประกวดราคา]/OBJd]/Concrete

หลังจากที่พิจารณาเห็นลักษณะความหมาย (semantic feature) โดยคร่าวแล้ว จึงจะจัดประเภทเหมือนต่างของข้อมูลที่ปรากฏ รวมชนิดคำ ลักษณะความหมายชนิดกันไว้ด้วยกัน และด้วยกระบวนการจากการศึกษาภาษาแบบอิงฐานข้อมูลที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ทำให้สามารถทำนายลักษณะความหมายจากข้อมูลทั้งหมดได้อย่างเป็นระบบ จากนั้นนำข้อมูลที่แท็กไว้ทั้งหมดมาใช้วิเคราะห์กับทฤษฎีคำหลายความหมายอย่างมีหลักการ (principled polysemy theory) ในการแยกความหมายพื้นฐานและความหมายขยาย

4. ผลการศึกษา

พบ เปิดที่ปรากฏในศัพท์เฉพาะวิชาการทั้งหมด 7 ความหมาย ได้แก่ 1) เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด 2) อนุญาตให้กระทำบางอย่าง 3) มีลักษณะเป็นช่องหรือโพรง 4) เริ่มการกระทำ 5) สร้างขึ้นใหม่ 6) แสดงการเคลื่อนที่ ที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่

กำหนด และ 7) ดำเนินกิจการ โดยแต่ละความหมายมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เฉพาะ ดังนี้

4.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของเปิด

เกณฑ์ที่ใช้แยกแยะระหว่างความหมายพื้นฐานและความหมายขยายดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทำให้พบความหมายของเปิดเมื่อไปปรากฏใช้กับศัพท์เฉพาะวิชาการทั้งหมด 7 ความหมาย โดยมีความหมาย 'เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่ในสภาพปิด' เป็นความหมายพื้นฐาน คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของแต่ละความหมายมีดังนี้

4.1.1 เปิดที่มีความหมาย 'เผยจากสิ่งที่แต่เดิมอยู่ในสภาพปิด' เป็นความหมายพื้นฐานที่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์หลากหลาย มีดังต่อไปนี้ เปิดที่ปรากฏเป็นกริยาประสม นั่นคือ *เปิดความรู้* โครงสร้างภายในประกอบด้วยองค์ประกอบหน้าเป็นกริยาและอาร์กิวเมนต์กรรมเป็นองค์ประกอบท้าย เป็นลักษณะโครงสร้างที่มีองค์ประกอบหนึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ที่รองรับการกระทำ (subordinative compound) (Bauer 2017) หรือเรียกว่ากริยากลิ้นนาม (noun incorporation) Bauer (2017) พิจารณากริยากลิ้นนามว่าเป็นคำประสมชนิดหนึ่งเช่นกัน เปิดที่ปรากฏเป็นสกรรมกริยา เช่น *เปิดตลาด* *เปิดช่องใหม่* *เปิดความรู้* ปรากฏเป็นอกรรมกริยา เช่น *ระยะปากมดลูกเปิดเร็ว* ปรากฏเป็นกริยาบอกสภาพ เช่น *สิวหัวเปิด* *กระจุกดาวเปิด* และเปิดที่อยู่ในรูปกริยากลายเป็นนาม (norminalized verb) ที่มีหน่วยคำไม่อิสระ การ- หรือ ความ- นำหน้า เช่น *การเปิดของลิ้นหัวใจ* *ความเปิดของระบอบประชาธิปไตย*

กริยาประสม *เปิดความรู้* มีความหมายเค้าโครงเดิมอยู่ กล่าวคือมโนทัศน์ทางความหมายของอาร์กิวเมนต์ความรู้ยังคงสื่อให้เห็นว่าเดิมที่ยังอยู่ในสภาพปิด อาศัยการเปิดออกเพื่อให้ความรู้เคลื่อนที่ออก ลักษณะความหมายของคำประสมที่ยังคงความหมายเดิม เรียกว่าคำประสมที่มีความหมายแบบเข้าสู่ศูนย์ (endocentric compound) (Yao, 2559) เปิด ที่ปรากฏในวลี อาร์กิวเมนต์ที่ประกอบขึ้นมีรายละเอียดมโนทัศน์หลายประเภท กล่าวคือ สิ่งที่แต่เดิมอยู่ในสภาพปิดอาจจะเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมสูง เช่น *ห้อง* *รถยนต์* *บริษัท* หรือ*กระโหลก* ฯลฯ หรืออาร์กิวเมนต์ดังกล่าวอาจมีลักษณะ

รูปธรรมน้อยลง กล่าวคือ สิ่งปิดล้อมอาจไม่ปรากฏรูปร่างชัดเจนแต่อาร์กิวเมนต์นั้นยังคง มโนทัศน์สภาพปิดอยู่ จำเป็นต้องเปิดเพื่อเกิดการกระทำบางอย่างได้ เช่น *การส่งข้อมูล ช่วงเปิด ไฟฟ้าวงจรเปิด* แม้อาร์กิวเมนต์จำเป็นจะแตกต่างกันแต่ยังคงคุณสมบัติทาง อรรถศาสตร์เดียวกัน คือ เมื่อใดก็ตามที่สิ่งปิดล้อมเผยออกแล้ว สิ่งอ้างอิงภายในจะเผย ปรากฏให้เห็น เช่น *ผ้าตัดเปิดกระโหลก* หรือเผยแล้วมีสิ่งโคจรเคลื่อนที่เข้าหรือออก เช่น *การส่งข้อมูลช่วงเปิด* หมายถึงช่วงที่เผยออกให้ข้อมูลวิ่งเข้าออก

4.1.2 เปิดที่ให้ความหมาย ‘อนุญาตให้กระทำบางอย่าง’ ในแง่วากยสัมพันธ์ เปิด ปรากฏเพียงในระดับวลี ใน นามวลี เช่น *เศรษฐกิจแบบเปิด* ในกริยาวลี เช่น *เปิด ขายหุ้น* หรือ *รัฐบาลเปิดให้ยื่นสัมปทาน* ในด้านของความหมายค่อนข้างกำกวมและมี แนวโน้มทดแทนความหมายกันได้ หากเพราะประโยคตัวอย่างข้างต้นสามารถทดแทน ด้วยความหมาย ‘เริ่มการกระทำ’ ได้ทั้งสิ้น เช่น *เริ่มขายหุ้น* รัฐบาลเริ่มเปิดให้ยื่น สัมปทาน สิ่งที่ไม่มีความหมายเริ่มการกระทำคือ ความหมายนี้อาศัยอำนาจการสั่ง การให้ทำจากผู้กระทำ (agent) กล่าวคืออำนาจในการให้สิทธิบางสิ่งในการทำอะไร เช่น *ระบบสรรหาผู้บังคับบัญชาแบบเปิด* เป็นสิ่งที่ไม่สามารถสั่งการโดยคนทั่วไปหรือเป็นไป ตามปรากฏการณ์ธรรมชาติได้ อำนาจเป็นของบุคคลที่มีตำแหน่ง ฐานะหรืออำนาจมาก พอที่จะสั่งการเท่านั้น ประโยคที่พบในความหมายนี้จึงมีลักษณะความหมายในระดับ มหาภาค เช่น *เปิดประเทศ* *เปิดเขตเศรษฐกิจ* เป็นต้น

4.1.3 เปิดที่ให้ความหมาย ‘มีลักษณะเป็นช่องหรือโพรง’ คุณสมบัตินี้ วากยสัมพันธ์ประจำความหมายนี้ปรากฏลักษณะเดียวคือ ปรากฏในนามวลีหรือ ประโยคที่เปิดแสดงความหมายบอกสภาพเท่านั้น นามวลีหน้ากริยาบอกสภาพจะมี ลักษณะเป็นช่อง รู เส้น หรือ สาย เช่น *ลิ้นอากาศเปิดเต็มที่ ช่องเปิดของสายอากาศ* *รู เปิดต่อมเหงื่อ* เป็นต้น ความหมายช่องหรือโพรงนี้เกิดจากการเปรียบเทียบสภาพปิดของที่มี ลักษณะเป็นช่อง รู หรือ สาย กับภาวะที่ตันหรือที่บจนไม่มีสิ่งใดโคจรภายในได้ ภาวะ เปิดจึงให้ความหมายตรงกันข้ามกันคือหมายถึงภาวะที่มีลักษณะเป็นช่องตรงกลาง จึง ทำให้เกิดการเคลื่อนที่บริเวณภายในได้ เช่น *ลิ้นอากาศเปิด* หมายถึง น้ำมันและก๊าซที่ เข้าไปทำปฏิกิริยาให้เกิดการเผาไหม้ได้ รูเปิดของเหงื่อทำให้ของเหลวไหลออกได้

4.1.4 เปิดที่ให้ความหมายว่า 'เริ่มการกระทำ' คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ประจำความหมายนี้ปรากฏได้หลายรูปแบบ เปิดที่ปรากฏในคำประสม ดังใน เปิดตลาด ที่ 1,634.49 จุด ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก (เปิด + ตลาด) และคำปรากฏร่วม (collocation) ที่ 1,634.49 จุด เป็นกริยาประสมที่มีองค์ประกอบหลัง 'ตลาด' เป็นอาร์กิวเมนต์รองรับการกระทำขององค์ประกอบหน้า 'เปิด' อย่างไรก็ตาม 'เปิดตลาด' ไม่ได้มีเพียงความหมายเดียวและปรากฏในศัพท์เฉพาะหมวดเดียวเสมอไป เช่น เปิดตลาดในเมืองไทย เปิดดังกล่าวให้ความหมายว่าสร้างขึ้นใหม่ ในกรณีนี้ความหมายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความหมายที่ซ่อนอยู่ในคำปรากฏร่วม บุพบทวลี 'ที่ 1,634.49 จุด' บอกตำแหน่งที่ชี้เฉพาะสูง กล่าวคือเริ่มซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ณ ที่จุดดังกล่าว ตรงข้ามกันกับบุพบทวลี 'ในเมืองไทย' ที่บอกเป็นพื้นที่ สถานที่แทน เหตุนี้ความหมายของเปิดตลาดจึงต่างกัน

'เปิด' ที่ปรากฏในกริยาวลี เช่น เปิดเทอม เปิดภาคเรียน มีโครงสร้างเป็นอกรรมกริยาที่ตามด้วยนามวลี โดยนามวลีเป็นเพียงส่วนเติมเต็มเท่านั้น (complement) เป็นเพราะกริยาวลี 'เปิดภาคเรียน' ไม่สามารถสลับเป็นประโยคกรรมวาจก (passivization) ได้ อย่างไรก็ตาม โครงสร้างสกรรมกริยาตามด้วยนามวลีที่เป็นกรรมตรงก็จัดอยู่ในความหมายเริ่มการกระทำเช่นกัน ตัวอย่างประโยคในหมวดการทูตและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น เปิดความสัมพันธ์กับทางการทูตจีน (ความสัมพันธ์กับทางการทูตจีนเปิดขึ้น) ทั้งนี้ไม่ว่าจะโครงสร้างสกรรมกริยาตามด้วยกรรมตรง หรืออกรรมกริยาตามด้วยส่วนเติมเต็ม ต่างไม่ได้เปลี่ยนความหมายของ เริ่มการเรียนการสอนใน 'เปิดภาคการศึกษา' และเริ่มความสัมพันธ์กับทางการทูตจีน ใน 'เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตจีน' แม้แต่น้อย

เมื่อพิจารณาเกณฑ์ที่ 2 ของทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างในการอธิบายมโนทัศน์ (conceptualization criterion) จะเห็นได้ว่ามโนทัศน์สิ่งปิดล้อม (blockade sense) นั้นหายไปจากความหมายพื้นฐาน 'เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด' ยกตัวอย่างจากประโยคในหมวดการศึกษา 'เปิดภาคการศึกษา' มิได้ให้ความหมายว่าเผยภาคการศึกษาออกจากเดิมที่อยู่สภาพปิด มโนทัศน์ของภาคเรียนกลับแสดงถึงช่วงเวลา

สิ้นสุดการเรียนการสอนในภาคเรียนก่อนหน้า เปิดภาคเรียนจึงมีความหมาย เริ่มการกระทำ เริ่มมีการเรียนการสอนใหม่อีกครั้ง อันเป็นความหมายที่เกิดขึ้นมาใหม่ที่หาไม่ได้จากความหมายพื้นฐาน

4.1.5 เปิดที่ให้ความหมาย **'สร้างขึ้นใหม่'** ในแง่วากยสัมพันธ์ปรากฏโครงสร้างแบบเดียวคือ สกรรมกริยาตามด้วยกรรมตรง อย่างไรก็ตามก็มีต้องอาศัยความหมายของส่วนเพิ่มเติมด้วยว่าจะต้องมีความหมายเชิงพื้นที่ ที่ไกลจากสิ่งอ้าง เช่น เปิดตลาดคมนาคมทั่วโลกออกไป เป็นต้น

ความหมายนี้เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบปิดที่มาจากความหมายพื้นฐาน เป็นสภาพที่ไม่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่งอยู่ก่อนเลย ส่วนเพิ่มเติม 'ทั่วโลกออกไป' แสดงพื้นที่ของประเทศที่ตลาดจะไปปรากฏขึ้นใหม่ ซึ่งเดิมที่พื้นที่นั้นไม่เคยมีตลาดนั้นอยู่ก่อน คำว่าเปิดในความหมายนี้จึงเปรียบเป็นการสร้างขึ้นใหม่ เช่น เปิดเว็บไซต์ www.talay.com เพื่อหวังให้เป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลสำหรับผู้สนใจ (หมวดคอมพิวเตอร์) กริยาวลีนี้มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์แบบสกรรมกริยาตามด้วยกรรมตรง แต่ความหมายว่าสร้างขึ้นใหม่จะเกิดขึ้นได้นั้นอาศัยความหมายจากส่วนเพิ่มเติมด้วย ในบางบริบท 'เปิด' อาจจะมีหมายถึงขยายหรือเพิ่มจำนวน ความหมายมโนทัศน์ที่เพิ่มขึ้นมาคือการเพิ่มจำนวนของสิ่งอ้าง และ เปิด ปรากฏเฉพาะสกรรมกริยาเท่านั้น เช่น เปิดตลาดในประเทศไทย หมายถึงธุรกิจจากภายนอกจะเข้ามาประกอบการในประเทศ ซึ่งเดิมที่ประเทศไทยปลายทางอย่างประเทศไทยไม่มีสิ่งนี้มาก่อนจึงจะได้ความหมายดังกล่าว เปิดในบริบทนี้จึงเหมือนการสร้างตลาดนั้นขึ้นใหม่

4.1.6 เปิดที่ให้ความหมาย **'แสดงการเคลื่อนที่ที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่กำหนด'** คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของความหมายนี้พบเพียง เปิด ที่เป็นกริยาบอกสภาพ (stative verb) ปรากฏในระดับนามวลีเพียงอย่างเดียว นามวลีที่อยู่ข้างหน้าเปิดมีลักษณะที่เป็นขอบเขตหรือผนังปิดชัดเจน เช่น เคเคเคเคเปิด ระบบหมุนเวียนกึ่งแบบเปิด อันส่งผลให้เกิดความหมายแสดงการเคลื่อนที่ในทิศทางที่ไม่ได้อยู่ในขอบเขต

สาเหตุที่ความหมายนี้แยกออกเป็นเอกเทศนั้น อาศัยมโนทัศน์ทางความหมายของลักษณะการเคลื่อนที่ที่ไม่สามารถหยุดที่เพิ่มเข้ามา อารยิกเวนต์นำหน้า เปิด ต้องมีองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งแสดงการเคลื่อนที่ ตัวอย่างประโยคในหมวดดนตรีและสัตววิทยา เคเดนซ์เปิด ระบบหมุนเวียนโลหิตของกิ้งเป็นแบบเปิด เปิดใน 'เคเดนซ์เปิด' หมายถึงการเคลื่อนที่ของคอร์ดดนตรีที่ยังคงเล่นอยู่โดยที่ไม่สามารถจบได้ภายในวรรคนั้น จำเป็นต้องไปจบที่วรรคอื่น และเปิดในนามวลีต่อมาหมายถึงเลือดที่ไม่ได้หล่อเลี้ยงแค่ภายในหลอดเลือด แต่สูบฉีดออกทั่วร่างกาย ไม่ว่าจะความหมายการไหลของคอร์ดเพลงหรือการสูบฉีดเลือดล้วนมีการขยายความหมายลักษณะเดียวกัน คือห้องเคเดนซ์เปรียบเสมือนอยู่สภาพปิดที่สามารถจบในตอนนั้นได้ 'เคเดนซ์เปิด' จึงหมายถึงการไหลออกของคอร์ดดนตรี เช่นเดียวกับเปิด ใน 'ระบบหมุนเวียนโลหิตแบบเปิด' ที่หมายถึงการเปิดช่องทางให้เลือดไหลออกจากหลอดเลือดไปยังพื้นที่ต่างๆในร่างกาย

4.1.7 เปิดที่ให้ความหมายว่า 'ดำเนินกิจการ' ในส่วนของคุณสมบัติทางวากสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ประจำความหมายนี้ มีลักษณะเป็นแบบหนึ่งต่อหนึ่ง คือ เปิดที่เป็นสกรรมากริยาตามด้วยนามวลีกรรมตรงและส่วนเพิ่มเติม ตามลำดับ เช่น เปิดร้านมา ช่วงหนึ่งแล้ว เปิดธุรกิจมา 8 ปี เปิดร้านตั้งแต่ 8:00 - 18:00 น. ซึ่งส่วนเพิ่มเติมที่ตามมาจะมีความหมายมโนทัศน์แสดงช่วงเวลา (duration)

ความหมายนี้แยกความหมายจากความหมายพื้นฐานเหมือนกันกับเริ่มการกระทำ กล่าวคือ ในประโยคหมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจและการค้า เช่น เปิดธุรกิจ เปิดกิจการ และเปิดร้าน ได้สูญมโนทัศน์ของสิ่งปิดล้อมไป พบเพียงการสร้างความหมายมโนทัศน์ลักษณะเดียวที่สามารถสร้างความหมายดำเนินกิจการได้ คือ นามวลีที่ปรากฏรวมจะเป็นสิ่งที่คนใช้ดำเนินกิจการได้ในระยะยาว เช่น ธุรกิจ กิจการ ฯลฯ เป็นเหตุให้ความหมายดำเนินกิจการแยกตัวออกจากเริ่มการกระทำ เพราะผ่านเกณฑ์การอธิบายมโนทัศน์และเกณฑ์ที่ 3 เกณฑ์ไวยากรณ์ที่ต่างกัน (grammar criterion) ลักษณะการขยายความหมายเกิดขึ้นจากการเปรียบคำว่า 'ธุรกิจ' 'กิจการ' หรือ 'ร้านค้า' เป็นสิ่งที่เคลื่อนไปข้างหน้าได้ กล่าวคือดำเนินกิจการสิ่งนั้น แล้วสิ่งนั้นมีลักษณะเคลื่อนที่ไป

ทิศทางข้างหน้าได้ ซึ่งเมื่อเกิดกับหมวดเศรษฐกิจ ธุรกิจและการค้านี้ จึงจะได้ความหมายว่า ดำเนินธุรกิจ กิจการ

5. สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของเปิดที่ปรากฏกับศัพท์เฉพาะทาง ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ความหมายเบื้องต้นที่อิงจากภาษาศาสตร์คลังข้อมูล โดยใช้การติดแท็กรูปเปิดและคำปรากฏร่วมของเปิด เพื่อเชื่อมโยงขั้นตอนการวิเคราะห์ความหมาย ในการวิเคราะห์ความหมายพื้นฐาน ผู้ศึกษาใช้แนวคิดจากทฤษฎีต้นแบบที่พิจารณาจากความไม่ซับซ้อน ความเป็นรูปธรรมของสมาชิก และจำนวนความหมายมโนทัศน์ย่อยเป็นสำคัญ จากนั้นจึงแยกความหมายขยายออกจากความหมายพื้นฐานผ่านกรอบวิเคราะห์ของทฤษฎีคำหลายความหมายอย่างมีหลักการ พบความหมายทั้งหมด 7 ความหมาย ดังนี้ 1) เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด 2) อนุญาตให้กระทำบางอย่าง 3) มีลักษณะเป็นช่องหรือโพรง 4) เริ่มการกระทำ 5) สร้างขึ้นใหม่ 6) แสดงการเคลื่อนที่ ที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่กำหนด และ 7) ดำเนินกิจการ โดยมีความหมายที่ 1 เป็นความหมายพื้นฐาน และความหมายที่ 2 - 7 เป็นความหมายขยาย

ความถี่การปรากฏในฐานข้อมูลที่ผู้ศึกษาพบ มีลักษณะขัดแย้งกับการศึกษาคำหลายความหมายในอดีต อาทิ การศึกษากริยาแสดงผล /-kai/ ในภาษาจีนผ่านกรอบทฤษฎีการวิเคราะห์เดียวกัน คือ ทฤษฎีคำหลายความหมายอย่างมีหลักการ Ben Pin-Yun Wan และ Lily I-wen Su (2015) อธิบายว่าความถี่เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินความหมายพื้นฐานได้ ซึ่งกริยารอง /-kai/ ที่ให้ความหมายว่าเปิด ปรากฏคู่กับกริยาหลักได้ถึง 64 ครั้ง จากข้อมูลกริยาหลักทั้งหมด 123 คำ (คิดเป็น 52% จากข้อมูลทั้งหมด) ซึ่งการศึกษาคำว่า เปิด ครั้งนี้ ความหมายที่มีความถี่การปรากฏในข้อมูลสูงคือ เริ่มต้นการกระทำ ปรากฏ 272 ครั้ง จากทั้งหมด 1,702 ข้อมูล คิดเป็น 24.61% ขณะที่ความหมายพื้นฐาน 'เผยสิ่งที่แต่เดิมอยู่สภาพปิด' ปรากฏเพียง 204 ครั้ง คิดเป็น 18.46% จากข้อมูลทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเพราะลักษณะของประชากรในการนำมาใช้

วิเคราะห์ของแต่ละการศึกษาต่างกัน กล่าวคือ กริยาหลักนำหน้า –kai เป็นปัจจัยสำคัญในการนับความถี่ แต่คำกริยาเปิดจำเป็นต้องเก็บทุกบริบท ไม่ว่าจะในระดับคำ วลี และประโยค ด้วยข้อจำกัดของการปรากฏข้อมูลจากฐานข้อมูลคลังภาษาไทยแห่งชาติ ประเภทละ 1000 ข้อมูลเท่านั้น จึงเป็นไปได้ว่ามีบางข้อมูลที่ไม่ปรากฏในรายการแสดงผล ด้วยเหตุนี้ความถี่ของความหมายพื้นฐานจึงมีลักษณะไม่สอดคล้องกับการศึกษาข้างต้น

อย่างไรก็ดี ประเด็นการวิเคราะห์ความหมายหลักและความหมายขยายมีลักษณะเหมือนกัน คือใช้แนวคิดจากทฤษฎีต้นแบบ (prototype theory) เดียวกันคือพิจารณาจากความหมายแรกที่เจ้าของภาษาระลึกได้ และความหมายขยายเกิดขึ้นได้โดยการพัวพันบริบท เช่น –kai ความหมายขยายที่แปลว่า ห่างออก (apart) จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปรากฏตามกริยาหลัก ge ‘separate’ (แยก) หรือ –kai จะให้ความหมายว่า แผ่หรือ กระจาย (spread) ได้ก็ต่อเมื่อผ่าน 2 เงื่อนไขเท่านั้น คือ 1) ปรากฏกับกริยาหลัก pu ‘lay’ (วางลง) และเกิดกับบริบทกับสิ่งของที่เป็นแผ่นบาง เช่น กระจาด เป็นต้น

ความหมายขยายของเปิดมีลักษณะการปรากฏในด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่ต่างกันออกไป ในแง่วากยสัมพันธ์ความหมายที่มีการปรากฏใช้ทางวากยสัมพันธ์ (syntactic distribution) หลากหลายที่สุด คือ ความหมายที่ 2 อนุญาตให้กระทำบางอย่าง และความหมายที่ 4 เริ่มการกระทำ ‘เปิด’ จากความหมายข้างต้นสามารถเป็นได้ทั้งกรรมและกรรมกริยา โดยความต่างของรูปแบบกริยานั้นไม่ส่งผลต่อการสับเปลี่ยนระหว่างสองความหมายแม้แต่น้อย เพราะแต่ละความหมายถูกกำหนดด้วยเกณฑ์การอธิบายในทัศนที่ต่างกันอยู่ ความหมายที่ 2 ต้องการนามวลีประธานที่มีอำนาจในการให้อนุญาตเพื่อกระทำบางอย่าง ขณะที่ความหมายที่ 4 ไม่จำเป็นต้องการอำนาจจากนามวลี หากแต่ต้องการมโนทัศน์แสดงจุดเวลาที่ส่งผลให้การกระทำใดๆเริ่มหรือเกิดขึ้น ในส่วนของ ‘เปิด’ ที่ปรากฏเป็นกรรมกริยาแบบเดียว ประกอบด้วย ความหมายที่ 5) สร้างขึ้นใหม่ 7) ดำเนินกิจการ และประเภทสุดท้ายคือเปิดเป็นกริยาบอกสภาพ พบในความหมาย 3) มีลักษณะเป็นช่องหรือโพรง และ 6) แสดงการเคลื่อนที่ที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่กำหนด

ในด้านอรรถศาสตร์ ‘เปิด’ ที่ปรากฏกับนามวลีหมวดคอมพิวเตอร์ มีรูปแบบการปรากฏทางวากยสัมพันธ์เหมือนกันทุกประการ แต่มีได้ให้ความหมายเดียวกัน เช่น เปิดเว็บไซต์เพื่อค้นหาข้อมูล กับ เปิดเว็บไซต์เพื่อให้คนอื่นเข้ามาค้นคว้า ที่สามารถให้ความหมายว่าสร้างขึ้นมาใหม่ หรือทำให้กลไกการทำงาน ตัวอย่างต่อมาคือ เปิดตลาดที่ต่างประเทศ กับ เปิดตลาดที่ระดับ 1649.49 จุด กริยาวิเศษณ์หมายถึงสร้างขึ้นมาใหม่ ตรงข้ามกับวลีต่อมาที่หมายถึงเริ่มต้นการกระทำ กล่าวคือเริ่มปรากฏในตลาดหุ้น ปรากฏการณ์ที่อาร์กิวเมนต์เดียวกัน ปรากฏตามหลังเปิดเหมือนกันแต่ให้ความหมายต่างกันนี้ เป็นข้อพิสูจน์ว่าอาร์กิวเมนต์จำเป็นอย่างกรรมตรงมิได้เป็นตัวกำหนดทิศทาง ความหมายเสมอไป ความหมายมโนทัศน์ที่แฝงในส่วนเพิ่มเติม (adjunct) เป็นปัจจัยในการแปรความหมายของเปิดด้วยเช่นกัน

ปฏิเสธไม่ได้ว่าการทำความเข้าใจความหมายของศัพท์เฉพาะทางที่อยู่ในตำราเรียนหรือบทความวิจัย ไม่ใช่เรื่องง่ายเสมอไป ผลการศึกษาคำหลายความหมายของเปิดจากการศึกษาคำนี้ ไม่เพียงแต่ให้คำนิยามความหมายอันเป็นประโยชน์ต่อการแปลหรือพจนานุกรมเท่านั้น หากยังช่วยให้เข้าใจลักษณะการสร้างความหมายมโนทัศน์ของศัพท์เฉพาะทางที่ปรากฏกับกริยาเปิด ว่ามีลักษณะที่แตกต่างจากคำกริยาเปิดทั่วไปที่ใช้กันในชีวิตประจำวัน เช่น ความหมายแสดงการเคลื่อนที่ ที่ไม่สามารถหยุดได้ในขอบเขตที่กำหนด ที่อาศัยการสร้างความหมายมโนทัศน์จากนามวลีข้างหน้าจำเพาะเจาะจง อันต่างจากคำกริยาเปิดที่ให้ความหมายพื้นฐานอยู่พอสมควร

แม้ผู้ศึกษาจะพบผลการวิเคราะห์คำหลายความหมายของเปิด ว่ามีลักษณะสอดคล้องกันกับงานวิจัยในอดีต อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี คำกริยาเปิดเป็นกริยาที่มีความหมายตรงข้ามชัดเจน นั่นคือ ‘ปิด’ การศึกษาคำนี้จึงมีข้อจำกัดในการอธิบายการสร้างความหมายมโนทัศน์อยู่บ้าง เนื่องจากความหมายบางครั้งจำเป็นต้องอาศัยมโนทัศน์ของคำว่าปิดมาช่วยอธิบาย เพื่อให้เห็นภาพความหมายของกริยาเปิดได้มากขึ้น เช่น เปิด ความหมายที่ 4 เริ่มการกระทำ อาศัยมโนทัศน์ของปิดที่เดิมความหมายมโนทัศน์ที่แฝงในนามวลีหรือส่วนเพิ่มเติมหมายถึงหยุด ยังไม่ได้เริ่มการกระทำ เช่น เปิดการเจรจาสันติภาพ นามวลีกรรมอย่างการเจรจาเดิมที่อยู่สภาพที่ยังไม่เกิดขึ้น จากนั้นจึง

เริ่มต้นการเจรจาขึ้นภายต่อมา การศึกษาคำว่า ปิด ร่วมด้วย อาจช่วยให้เข้าใจ ความหมายมโนทัศน์และการอธิบายความหมายของเปิดชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัชชา ไสคตียนนุรักษ์. (2542). *สังคีตลักษณะและการวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พงษ์ศักดิ์ อันประเสริฐ และกนกพร นุ่มทอง. (2556). *การประยุกต์ใช้หลักการแปลกับการแปลงานวิศวกรรมเรือจากภาษาจีนเป็น ภาษาไทย*. วารสารจีนศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (9)1. 120
- พิมพ์ใจ สุรินทรเสรี. (2549). *ประมวลศัพท์เฉพาะเกี่ยวกับสัญญาเช่า*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาการแปลภาษาอังกฤษและไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- Yao, S. (2559). *คำประสมคำนามกับคำนามที่มีคำว่า /Gin⁵⁵/ (ใจ) ในภาษาจีน : การศึกษาตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน*. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 36, 2.
- Bauer, L. (2017). *Compounds and Compounding*. Cambridge University Press.
- Craig, C. G. (1986). *Jacaltepec Noun Classifiers: A Study in Grammaticalization*. *Lingua*, 70: 241-284.
- Lakoff, G., (1987). *Women, Fire and Dangerous Things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- De Mattia-Viviès, M. (2009). The passive and the notion of transitivity. *Review of European Studies Study*, 1 (2), pp.94-109.

Rosch, E. (1976). Basic Objects in Natural Categories. *Cognitive Psychology* 8, 382-439.

Talmy, L. (2000). *Toward a Cognitive Semantics*. MIT Press. Vol.1, 4.

Wang, B., & Su, L. (2015). On the Principled Polysemy of -kai in Chinese Resultative Verbs. *Chinese Language and Discourse*, 6:1, 2-27. 2015

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rded. New York: Harper and Row Publications.